

УДК 378.1:373.61]

DOI: 10.32342/3041-2196-2024-2-28-16

Є.В. КИРИЛЕНКО,
здобувач ступеня доктора філософії,
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (м. Дніпро)

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ПРОФЕСІЙНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІРИ

Статтю присвячено вивченню питань розвитку поглядів на зміст підприємництва як соціально-економічного феномену та особистісних рис підприємця.

Метою статті є визначення теоретичних засад підприємницької компетентності, окреслення її структури з огляду на особливості професійної підготовки студентів автотранспортних коледжів, з акцентом на інтеграцію професійного, соціального й особистісного вимірів. Використані методи дослідження включають категоріальний, дефініційний і ретроспективний аналіз інтерпретацій феноменів підприємництва і підприємницької компетентності; методи концептуалізації та систематизації для формулювання вузьких і широких визначень підприємницької компетентності; а також методи структурування і моделювання змісту і структури підприємницької компетентності майбутніх фахівців в галузі автомобільного транспорту.

За результатами аналізу першоджерел сформовано широке та вузьке визначення підприємницької компетентності фахівців автотранспортної галузі. У широкому значенні – це інтегрована характеристика, що забезпечує ефективну діяльність фахівця в різних професійних ролях – від лідера до стратега. У вузькому значенні це складне особистісне утворення охоплює конкретні компетентності, необхідні для успішної діяльності в автотранспортній галузі, зокрема з організації бізнес-процесів, управління ризиками й реалізації інноваційних стратегій.

*Зміст підприємницької компетентності розкрито через запропоновані *EntreComp* три взаємопов'язані сфери: «Ідеї та можливості», «Ресурси», «Трансформація в дії». На цій основі конкретизовано перелік знань, умінь, навичок і ціннісних орієнтирів, актуальних для інноваційної діяльності фахівця автотранспортної галузі. З огляду на багатовимірність підприємницької компетентності, що поєднує кілька різноаспектних компонентів, її структуру представлено шляхом опису професійного, соціального й особистісного вимірів. Професійний вимір віддзеркалює раціонально-діяльну складову підприємницької компетентності майбутніх фахівців автотранспортного профілю. Соціальний вимір фокусується на здатності будувати гармонійні стосунки в професійному середовищі, враховуючи етичні й суспільні цінності. Особистісний вимір є тією екзистенційною основою підприємницької компетентності, що забезпечує свободу вибору і творчий пошук сенсу фахівцем автотранспортного профілю.*

Зроблено висновок про те, що підприємницька компетентність майбутніх фахівців автотранспортного профілю є багатограним феноменом, що задля свого осмислення вимагає системної інтеграції й творчої інтерпретації економічних, соціологічних, психолого-педагогічних і філософських підходів.

Ключові слова: підприємництво, підприємницькі якості, підприємницька компетентність, майбутні фахівці автотранспортної галузі, структура підприємницької компетентності.

Постановка проблеми. Підприємництво як феномен завжди було об'єктом філософського й економічного осмислення, оскільки воно втілює в собі не лише прагматичний вимір господарської діяльності, а й екзистенційні питання свободи, ризику та творчості. На сучасному етапі розвитку суспільства підприємництво відіграє провідну роль у соціально-економічних трансформаціях, забезпечуючи динамічність ринку, інноваційність і стратегічний розвиток економіки.

У науковому дискурсі підприємництво часто обмежується лише виробничою галуззю чи сферою послуг. Між тим, численні дослідження доводять, що підприємницькі риси й компетентності надають людині можливість не лише інноваційно працювати, а й піклуватися про власний розвиток, робити внесок у суспільний прогрес, реалізовувати себе як найманий працівник, самозайнята особа або підприємець. Більше того, підприємливість створює умови для ініціювання культурних, соціальних і комерційних проєктів, виводячи їх на новий рівень та сприяючи формуванню активного, відповідального громадянства [European Commission, 2016].

У Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради ЄС стосовно формування ключових компетентностей для навчання впродовж життя (2006) підкреслено, що ініціативність і підприємництво передбачають творчість, інноваційний підхід, ризикованість, уміння планувати та організовувати проєкти для досягнення цілей. Подальший розвиток цієї ідеї знайшов відображення у Рамковій програмі EntreComp (2016), яка визначає підприємницьку компетентність як здатність генерувати ідеї, мобілізувати ресурси й трансформувати їх у дію, підкреслюючи її наскрізний характер для усіх сфер життя.

Між тим, виникає суперечність: з одного боку, підприємницька компетентність визнається однією з ключових компетентностей XXI століття, яка необхідна для особистісного й професійного успіху; з іншого, – існує значний розрив між реальними потребами ринку праці та рівнем підготовки фахівців до підприємницької діяльності в закладах освіти. Зокрема, в Global Entrepreneurship Monitor (GEM) зазначається, що сучасні освітні інституції не забезпечують студентів навичками, необхідними для успішної підприємницької діяльності [Vosma et al., 2020]. Це особливо критично для автотранспортної галузі, де від майбутніх фахівців вимагається не лише технічна грамотність, але й стратегічне мислення, інноваційний підхід і соціальна відповідальність.

Ця суперечність загострюється ще й тим, що різні наукові школи по-різному інтерпретують саму сутність підприємницької компетентності. Економічний підхід зосереджується на ефективному використанні ресурсів і максимізації прибутку, тоді як соціологічний акцентує увагу на соціальній ролі підприємця, його здатності впливати на розвиток спільноти. У цьому контексті підприємницька компетентність уособлює підприємницький дух, підприємницький підхід, підприємницьку грамотність, показники ефективності підприємництва тощо [Мельниченко, 2022]. Філософія підприємництва пропонує ще ширше розуміння цього феномену: вона виходить за межі економічного прагматизму й підкреслює ціннісні виміри підприємницької діяльності. Підприємець – це не лише організатор бізнес-процесів, а й творець соціальних цінностей, інноватор і стратег. Із цієї точки зору головним питанням є формування підприємницької компетентності як інтегративної здатності до інновацій, відповідального управління ресурсами та стратегічного розвитку в будь-якій професійній чи соціальній сфері.

Аналіз останніх публікацій. Поширеною є думка, що термін «підприємець» (entrepreneur – «посередник») має французьке походження. У Франції в XVI ст. інтерпренерами називали людей, які очолювали військові експедиції. На початку XVII ст. «підприємцем» уже називали особу з нефіксованими прибутками, яка складала з державою контракт на побудову об'єктів (мостів, доріг, оборонних споруд), при цьому сума контракту визначалася заздалегідь, а якщо підприємець виконував роботу, витративши менше грошей, то різниця ним привласнювалася [Бліхар, 2020].

Дослідники [Арсеєнко, 1993; Болотов, Дерій, Семченко, 2012; Матукова, 2015 та ін.] усебічно вивчали історичний поступ у розвитку термінів «підприємництво», «підприємець», «риса підприємництва». Цілком обґрунтовано стверджується про те, що термін «підприємець» з'явився в економічному лексиконі ще до наукового осмислення цієї специфічної діяльності. В англійських країнах до середини XX ст. його синонімами були: *merchant* (купець, торговець), *adventurer* (шукач пригод, авантюрист), *employer* (наймач, роботодавець). Наприкінці XVII ст. у французькому значенні слова «контрактор» в англійській мові вживали термін *undertaker*, який мав невдалу двозначність (підприємець і власник похоронного бюро). Також застосовувався термін *projector* (проектант, проєктувальник, прожектор) [Арсеєнко, 1993, с. 72].

Отже, еволюція поняття «підприємець» є відображенням поступального розвитку соціально-економічних стосунків і філософської думки щодо природи людської діяльності. В

умовах відсутності інституційного ринкового устрою підприємство мало підпорядкований характер, а його функції зводилися до пошуку прибуткових можливостей для вкладення капіталу. Як слушно зауважує А. Арсеєнко, різні концепції підприємства, від ранньої економічної теорії до сучасних інтерпретацій, співіснують у західній науці, об'єднані прагненням реалізувати «підприємницький дух» через свободу ініціативи та професійний менеджмент [Арсеєнко, 1993].

Г. Шамборовський стверджує, що підприємство є продуктом ринкової системи, розвиток якої формує нові організаційні моделі, функціональні ролі та сфери застосування підприємницької діяльності. Перехід від індивідуальної відповідальності власника до менеджерських функцій управління знаменує новий етап осмислення підприємства, де головним стає комбінування факторів виробництва для досягнення максимальної ефективності [Шамборовський, 2021].

Індустріальна епоха піднесла підприємство до рівня стратегічного управління, зосередженого на раціональній організації матеріального виробництва. У постіндустріальному суспільстві, натомість, ключовими пріоритетами стали інноваційність, соціалізація виробництва й забезпечення довгострокової стійкості господарських систем [Ковальчук, Подольська, 2018]. Сутнісна характеристика сучасного підприємства змістилася від максимізації прибутку до максимізації можливостей, що дозволяє підприємцю задовольнити спектр соціально-економічних потреб у динамічному й невизначеному середовищі, у т. ч. цифровому [Kyndt, Baert, 2015].

Як висновок, підприємство постає як універсальний феномен, що поєднує в собі економічний прагматизм, організаційну раціональність та інноваційну творчість, відповідаючи на виклики свого часу й водночас залишаючись інструментом соціального поступу. Поступово сформувалася думка про те, що не окремі підприємницькі риси визначають професійний успіх і добробут фахівця, а сформоване інтегроване особистісне утворення, яким є підприємницька компетентність [Майковська, 2017; Матукова, 2015; Мельниченко, 2022; Назаренко, 2020; Пріма, Бортнюк, 2021; Сохацька, Закатнов, 2021; Тадеуш, 2023; Kyndt, Baert, 2015; RezaeiZadeh et al., 2017].

Метою статті є визначення теоретичних засад підприємницької компетентності, окреслення її структури з огляду на особливості професійної підготовки студентів автотранспортних коледжів, з акцентом на інтеграцію професійного, соціального й особистісного вимірів.

Використані **методи** дослідження включають категоріальний, дефініційний і ретроспективний аналіз інтерпретацій феноменів підприємства і підприємницької компетентності; методи концептуалізації та систематизації для формулювання вузьких і широких визначень підприємницької компетентності; а також методи структурування і моделювання змісту і структури підприємницької компетентності майбутніх фахівців в галузі автомобільного транспорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємство, за всієї багатоманітності підходів, науковці визначають через ключові поняття: «ризик», «новаторство», «інноваційний розвиток», «творчість», «свобода», «самостійність», «активність», «лідерство», «спосіб життя» тощо [Матукова, 2015]. Усі дослідники сходяться на тому, що успіх підприємницької діяльності зумовлений здатністю бачити перспективи крізь призму інтуїції й передбачення, коли правильність таких рішень підтверджується в майбутньому. Цей успіх спирається на вміння оперативно корегувати помилки, виявляти незалежність, брати на себе відповідальність та йти на прорахований ризик [Сохацька, Закатнов, 2021].

Поняття «підприємство» має широкий спектр інтерпретацій як у зарубіжній, так і вітчизняній науковій думці. Одні дослідники акцентують увагу на прибутковій складовій підприємницької діяльності, інші – на інноваційності, нестандартних підходах і ризикованому характері. Такі різноспрямовані акценти зумовили наявність численних дефініцій, що залежать від предмету дослідження й теоретичних засад конкретної наукової дисципліни.

З метою узгодженого трактування підприємницької компетентності, особливо в освітньому контексті, доцільно застосовувати єдині підходи, запропоновані у міжнародних документах, зокрема Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи (2006 і 2018). У цих документах підприємницька компетентність визначена як одна з ключових і таких, що є необхідною для навчання впродовж життя.

Європейське бачення підприємницької компетентності віддзеркалено у Рекомендаціях ЄС (2006), де визначено ключову компетентність «ініціативність та підприємство» (sense of initiative and entrepreneurship), що передбачає творчість, інноваційний підхід, ри-

зикованість та вміння планувати й організовувати проекти задля досягнення поставлених цілей. Оновлена рамка (2018) уточнює дефініцію, замінивши «ініціативність та підприємництво» на «підприємницьку компетентність» (entrepreneurship competence). Незважаючи на лаконічність нового формулювання, його зміст та значення залишилися незмінними, наголошуючи на важливості підприємницького мислення як трансверсальної (універсальної) компетентності [European Parliament, & Council of the European Union, 2018].

У відповідь на необхідність чіткого визначення структури підприємницької компетентності, у 2016 році Європейською комісією було розроблено EntreComp – Рамку підприємницької компетентності [European Commission, 2016]. Ця концепція узагальнює різні підходи до формування підприємливості як наскрізної компетентності, що має застосування в усіх сферах життя. EntreComp визначає підприємницьку компетентність через три взаємопов'язані сфери, названі в такий спосіб: «Ідеї та можливості», що охоплює здатність генерувати нові ідеї, бачити можливості та оцінювати їх; «Ресурси», яка фокусується на здатності до самоорганізації, мотивації та управління ресурсами; «Трансформація в дії», що описує здатність до реалізації ідей через ефективну організацію дій (див. рис. 1).

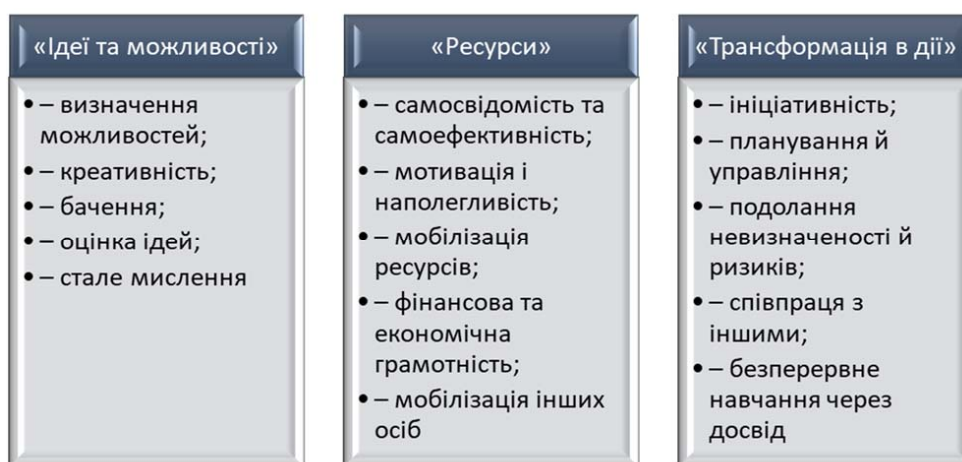

Рис. 1. Зміст підприємницької компетентності в контексті європейського виміру

EntreComp пропонує системний підхід до розуміння підприємницької компетентності як інтегративної характеристики особистості, що поєднує знання, навички й ціннісні орієнтири для ефективної взаємодії з сучасним динамічним середовищем.

У сучасних умовах конкурентного ринку майбутній фахівець має бути компетентним у широкому спектрі питань – від економіки та управління до психології, соціології й технологій. Коли мова йде про підприємницьку компетентність у галузі виробництва товарів і послуг, то її вбачають у здатності активізувати творчий потенціал працівників, ефективно використовувати ресурси, створювати атмосферу інноваційного пошуку та швидко реагувати на зміни ринкових потреб. Не менш важливим є прагнення до постійного оновлення знань, орієнтація на сталий розвиток підприємства та націленість на кінцевий результат як основу ефективної діяльності. При цьому сучасний фахівець має зберігати свободу ініціативи й підприємливості, демонструвати незалежність мислення й уміння прораховувати ризики, беручи на себе відповідальність за ухвалені рішення [Пріма, Бортнюк, 2021].

Отже, формування підприємницької компетентності є необхідним для підготовки фахівця, який здатен діяти творчо, інноваційно та відповідально в умовах динамічного ринку, забезпечуючи ефективне поєднання особистих амбіцій із потребами суспільства й ринковим попитом [Мадзігон, 2010].

На підставі аналізу першоджерел визначаємо, що підприємницька компетентність – це інтегрована здатність фахівця виявляти нові можливості, приймати обґрунтовані рішення, організовувати бізнес-процеси, управляти ризиками й розробляти ефективні стратегії розвитку [RezaeiZadeh et al., 2017]. Підприємницька компетентність майбутніх фахівців автотранспортної

галузі формується на перетині економічних, соціологічних, психолого-педагогічних і філософських сфер, що забезпечує цілісне розуміння підприємницької діяльності як багатовимірною феномену. Поєднання цих ідей у контексті цифрової трансформації економіки дозволяє сформувати стійкі бізнес-моделі, орієнтовані на стратегічний розвиток і гармонізацію особистих амбіцій із суспільними потребами, створити підґрунтя для розроблення інноваційних рішень, що відповідають викликам глобалізованого й цифровізованого ринку [Назаренко, 2020].

Зважаючи на необхідність диференціації функцій підприємця, а також сфер прикладання його діяльності спробуємо сформулювати широку та вузьку дефініції підприємницької компетентності.

У широкому розумінні підприємницька компетентність є комплексною інтегративною характеристикою фахівця будь-якої професійної чи соціальної сфери, що забезпечує ефективну діяльність у різних умовах та ролях (професіонал, лідер, стратег) задля досягнення стратегічних і соціально-економічних цілей, враховуючи потреби ринку та глобалізаційні виклики. Така компетентність охоплює: здатність до пошуку нових можливостей для бізнесу, до оцінки нових можливостей для бізнесу, ініціативність як готовність працювати швидше, робити більше і виконувати понад регламентовано, готовність до прийняття рішень і відповідальності за їх наслідки, спроможність виявляти та вирішувати проблеми, творче мислення, ефективне спілкування з різними партнерами, укладання угод і ведення переговорів, організація ділової мережі [Waczuńska, Rowiński, Cybis, 2016].

Вузьке формулювання виходить із конкретних професійних вимог і потреб освітньої підготовки фахівців для автотранспортної галузі. Із цієї точки зору підприємницька компетентність є сукупністю знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної організації бізнесу й отримання прибутку в умовах конкуренції [Назаренко, 2020].

Головним компонентом є знання, зокрема основ підприємництва (розуміння принципів і процесів підприємницької діяльності, організації бізнесу, фінансового планування, маркетингу та управління); законів і принципів функціонування транспортних систем (знання нормативно-правової бази, яка регулює роботу автотранспортних підприємств, вимог до безпеки та якості послуг); фінансового менеджменту транспортного підприємства (бухгалтерський облік, управління бюджетом і фінансовий аналіз); з маркетингу та управління персоналом (розуміння ринкових потреб, методів просування послуг, а також основ мотивації й управління людськими ресурсами) [Тадеуш, 2023].

З огляду на багатовимірність підприємницької компетентності, що поєднує економічні, соціальні й особистісні компоненти, виникає необхідність чіткого визначення її структури. Оскільки компетентність майбутнього фахівця полягає не лише у володінні знаннями й навичками для здійснення підприємницької діяльності, а й у здатності до самостійного ухвалення рішень, стратегічного планування, інноваційного мислення та ефективного використання ресурсів. У контексті фахівців автотранспортної галузі ця компетентність набуває специфічного змісту, оскільки враховує не лише технічні й організаційні знання, але й філософію інноваційної та відповідальної дії в умовах динамічного ринку (див. рис. 2).

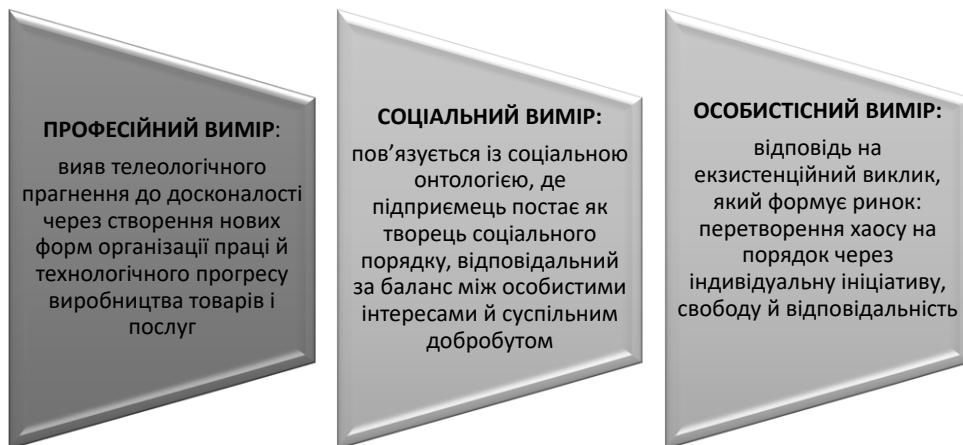

Рис. 2. Виміри підприємницької компетентності майбутніх фахівців

Професійний вимір віддзеркалює раціонально-діяльнісну складову підприємницької компетентності майбутніх фахівців автотранспортного профілю, де провідну роль відіграють такі важливі особистісні утворення, як-от:

– системне мислення, що визначає здатність бачити транспортні системи як складні, взаємозалежні структури й ухвалювати оптимальні рішення на основі багатофакторного аналізу.

– інноваційний підхід як спроможність до реалізації нових ідей у сфері оптимізації логістики, безпеки перевезень і підвищення ефективності транспортного підприємства;

– фінансовий менеджмент, як, зокрема, уміння оцінювати витрати й доходи, прогнозувати фінансові ризики й забезпечувати стійкий розвиток бізнесу;

– технологічна компетентність – функціональна грамотність у застосуванні сучасних технологій, зокрема цифрових платформ для управління транспортними й виробничими процесами.

Соціальний вимір фокусується на здатності будувати гармонійні стосунки в професійному середовищі, враховуючи етичні та суспільні цінності. З-поміж важливих підприємницьких якостей особливо цінними є:

– комунікабельність – здатність до конструктивного діалогу з колегами, партнерами та клієнтами, що сприяє ефективним бізнес-процесам;

– соціальна відповідальність – орієнтація на безпеку, екологічність та відповідність соціальним стандартам, що набуває особливої значущості у транспортній сфері;

– командне лідерство – здатність організовувати колектив задля досягнення стратегічних цілей, надихати на творчий пошук і співпрацю;

– етика підприємницької діяльності – дотримання норм прозорості, чесності та справедливості у взаєминах з ринком і суспільством.

Особистісний вимір є тією екзистенційною основою підприємницької компетентності, що забезпечує свободу вибору і творчий пошук сенсу фахівцем автотранспортного профілю. До таких рис і якостей належать: ініціативність і креативність, ризикованість і відповідальність, стресостійкість, уміння самоорганізації й рефлексії.

Системний підхід до дослідження природи підприємницької компетентності окреслює професійний, соціальний та особистісний виміри підготовки фахівців.

Висновки. Підприємницька компетентність майбутніх фахівців автотранспортного профілю є багатограним феноменом, що задля свого осмислення і творчої інтерпретації вимагає системної інтеграції економічних, соціологічних, психолого-педагогічних і філософських підходів. Здійснена концептуалізація підходів до потрактування підприємницької компетентності дозволила розкрити її зміст і сформулювати визначення у широкому та вузькому значеннях. У широкому розумінні це інтегрована характеристика, що забезпечує ефективну діяльність фахівця в різних професійних ролях – від лідера до стратега. У вузькому значенні вона охоплює конкретні компетентності, необхідні для успішної діяльності в автотранспортній галузі, зокрема з організації бізнес-процесів, управління ризиками й реалізації інноваційних стратегій. Головними вимірами підприємницької компетентності визначено професійний, соціальний і особистісний, кожен із яких визначає конкретні риси і якості, що забезпечують розвиток особистості фахівця у конкурентному середовищі.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначення ефективних напрямів формування підприємницької компетентності у процесі професійної підготовки студентів фахових коледжів.

Список використаних джерел

Арсенко, А. (1993). Підприємці в минулому і сьогодні: хто вони? Генеза західних концепцій. *Філософська і соціологічна думка*, 1, 80–93.

Бліхар, В.С. (Ред.). (2020). *Філософія: словник термінів та персоналій*. Київ: КВІЦ.

Болотов, Г.П., Дерій, Ж.В., Семченко, О.Б. (2011). Генеза та розвиток теорій підприємництва. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Економічні науки*, 4 (54), 7–16. Відновлено з <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=571>

Ковальчук, В.І., Подольська, І.С. (2018). Застосування цифрової педагогіки в підготовці майбутніх фахівців сфери підприємництва. *Молодий вчений*, 5, 523–526.

Мадзігон, В. (2010). Підприємець як визначальна особистість у бізнесі в ринковій економіці. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 3, 153–162.

Майковська, В.І. (2017). Сутність і структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців в Україні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*, 1 (87), 112–117. doi: 10.35433/pedagogy.1(87).2017.112-117

Матукова, Г.І. (2015). *Підприємницька компетентність майбутніх фахівців економічного профілю: теорія і практика*. Кривий Ріг: Чернявський Д.О.

Мельниченко, О.В. (2022). Розвиток підприємницької компетентності та її роль у відновленні країни. *Освітологічний дискурс*, 37(2), 89–100. doi: 10.28925/2312-5829.2022.26

Назаренко, Г.А. (2020). Підприємницька компетентність як компонент культури демократизму учнівської молоді. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*, 2, 243–248. doi: 10.31651/2524-2660-2020-2-243-248

Пріма, Р., Бортнюк, Т. (2021). Підприємницька компетентність: сутність та дефініціювання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (105), 249–258. doi: 10.24139/2312-5993/2021.01/249-258

Сохацька, Г.М., Закатнов, Д.О. (2021). Модель розвитку підприємницької компетентності майбутніх фахівців. М.Т. Теловата (Ред.), *Підприємницька компетентність майбутніх фахівців* (с. 8–12). Житомир: «Полісся».

Тадеуш, О.М. (2023). Формування підприємницької компетентності магістрантів педагогічних спеціальностей як вагомий чинник підвищення їх конкурентоспроможності в умовах непередбачуваних змін. *Освітологічний дискурс*, 2(41), 161–184. doi: 10.28925/2312-5829.2023.29

Шамборовський, Г.О. (2021). *Філософія бізнесу: Навчально-методичні матеріали до вивчення курсу*. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка.

Baczyńska, A.K., Rowiński, T., & Cybis, N. (2016). Proposed core competencies and empirical validation procedure in competency modeling: Confirmation and classification. *Frontiers in Psychology*, 7, 273. doi: 10.3389/fpsyg.2016.00273

Bosma, N., Hill, S., Ionescu-Somers, A., Kelley, D., Levie, J., & Tarnawa, A. (2020). *Global Entrepreneurship Monitor 2019/2020 Global Report*. London: Global Entrepreneurship Research Association, London Business School. Retrieved from <https://www.babson.edu/media/babson/assets/global-entrepreneurship-monitor/2019-2020-GEM-Global-Report.pdf>

European Commission. (2016). *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Retrieved from https://eufordigital.eu/wp-content/uploads/2019/10/EntreComp_The-Entrepreneurship-Competence-Framework.pdf

European Parliament, & Council of the European Union. (2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC). *Official Journal of the European Union*, L 394, 10–18.

Kyndt, E., Baert, H. (2015). Entrepreneurial competencies: Assessment and predictive value for entrepreneurship. *Journal of Vocational Behavior*, 90, 13-25. doi: 10.1016/j.jvb.2015.07.002

RezaeiZadeh, M., Hogan, M., O'Reilly, J., et al. (2017). Core entrepreneurial competencies and their interdependencies: insights from a study of Irish and Iranian entrepreneurs, university students and academics. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 13, 35–73. doi: 10.1007/s11365-016-0390-y

References

Arseienko, A. *Pidprijemtsi v mynulomu i sohodni: khto vony? Henesa zakhidnykh kontsept-sii* [Entrepreneurs in the Past and Today: Who Are They? The Genesis of Western Concepts]. *Filosofska i sotsiologichna dumka* [Philosophical and Sociological Thought], 1993, no. 1, pp. 80–93. (In Ukrainian).

Baczyńska, A.K., Rowiński, T., Cybis, N. Proposed core competencies and empirical validation procedure in competency modeling: Confirmation and classification. *Frontiers in Psychology*, 2016, vol. 7, AN: 273. doi: 10.3389/fpsyg.2016.00273

Blikhar, V.S. (Ed.). (2020). *Filosofia: slovnyk terminiv ta personalii* [Philosophy: Dictionary of terms and personalities]. Kyiv, KVITS Publ., 275 p. (In Ukrainian).

Bolotov, H.P., Derii, Zh.V., Semchenko, O.B. *Heneza ta rozvytok teorii pidpriumnytstva* [The genesis and development of entrepreneurship theories]. *Visnyk of Chernihiv State Technological University, series «Economic sciences»*, 2011, no. 4 (54), pp. 7–16. Available at: <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=571> (Accessed 10 September 2024). (In Ukrainian).

Bosma, N., Hill, S., Ionescu-Somers, A., Kelley, D., Levie, J., Tarnawa, A. (2020). *Global Entrepreneurship Monitor 2019/2020 Global Report*. London, Global Entrepreneurship Research Association, London Business School, 232 p. Available at: <https://www.babson.edu/media/babson/assets/global-entrepreneurship-monitor/2019-2020-GEM-Global-Report.pdf> (Accessed 10 September 2024).

European Commission. (2016). *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Available at: https://eufordigital.eu/wp-content/uploads/2019/10/EntreComp_The-Entrepreneurship-Competence-Framework.pdf (Accessed 10 September 2024).

European Parliament, & Council of the European Union. (2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC). *Official Journal of the European Union*, 2006, L 394, pp. 10–18.

Kovalchuk V.I., Podolska I.S. Application of digital pedagogy in preparation of future specialists in the sphere of entrepreneurship is defined. *Young Scientist*, 2018, no. 5, pp. 523–526. (In Ukrainian).

Kyndt, E., Baert, H. Entrepreneurial competencies: Assessment and predictive value for entrepreneurship. *Journal of Vocational Behavior*, 2015, vol. 90, pp. 13–25. doi: 10.1016/j.jvb.2015.07.002

Madzhon, V. *Pidpriumyets yak vyznachalna osobystist u biznesi v rynkovii ekonomitsi* [The entrepreneur as a key personality in business within a market economy]. *Pedagogy and Psychology of Professional Education*, 2010, no. 3, pp. 153–162. (In Ukrainian).

Matukova, H.I. (2015). *Pidpriumnytska kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnoho profilu: teoriia i praktyka* [Entrepreneurial competence of future specialists in economics: Theory and practice]. Kryvyi Rih, Cherniavskiy D.O. Publ., 539 p. (In Ukrainian).

Maykovska, V. The essence and the structure of future specialists' business competence in Ukraine. *Journal of Zhytomyr Ivan Franko State University. Pedagogical Sciences*, 2017, no. 1 (87), pp. 112–117. doi: 10.35433/pedagogy.1(87).2017.112-117 (In Ukrainian).

Melnychenko, O. Development of entrepreneurial competence and its role in the reconstruction of Ukraine. *Educological Discourse*, 2022, vol. 37, no. 2, pp. 89–100. doi: 10.28925/2312-5829.2022.26 (In Ukrainian).

Nazarenko, H. *Pidpriumnytska kompetentnist yak komponent kultury demokratyzmu uchnivskoi molodi* [Entrepreneurial competence as a component of the democracy culture of students]. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 2020, no. 2, pp. 243–248. doi: 10.31651/2524-2660-2020-2-243-248 (In Ukrainian).

Prima, R., Bortniuk, T. *Pidpriumnytska kompetentnist: sutnist ta definityuvannia* [Entrepreneurial competence: essence and definition]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii* [Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies], 2021, no. 1 (105), pp. 249–258. doi: 10.24139/2312-5993/2021.01/249-258 (In Ukrainian).

RezaeiZadeh, M., Hogan, M., O'Reilly, J., et al. Core entrepreneurial competencies and their interdependencies: insights from a study of Irish and Iranian entrepreneurs, university students and academics. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 2017, vol. 13, pp. 35–73. doi: 10.1007/s11365-016-0390-y

Shamborovskyi, H.O. (2021). *Filosofii biznesu* [Philosophy of business]. Lviv: Ivan Franko LNU Publ., 56 p. (In Ukrainian).

Sokhatska, H.M., Zakatnov, D.O. (2021). *Model rozvytku pidpriumnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv* [A model for developing entrepreneurial competence of future specialists]. M.T. Telovata (Ed.), *Pidpriumnytska kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv* [Entrepreneurial competence of future specialists]. Zhytomyr, Polissia Publ., pp. 8–12. (In Ukrainian).

Tadeush, O. Formation of entrepreneurial competence of Master's students in pedagogical specialties as an important factor in increasing their competitiveness in conditions of constant changes. *Educological discourse*, 2023, vol. 2, no. 41, pp. 161–184. doi: 10.28925/2312-5829.2023.29 (In Ukrainian).

ENTREPRENEURIAL COMPETENCE OF THE FUTURE SPECIALIST: PROFESSIONAL AND PERSONAL DIMENSIONS

Kyrylenko Yelisei, PhD student, Alfred Nobel University, Dnipro.

e-mail: Realelisey@gmail.com.

ORCID: 0009-0001-6197-4218

DOI: 10.32342/3041-2196-2024-2-28-16

Keywords: *entrepreneurship, entrepreneurial traits, entrepreneurial competence, future professionals in the automotive transport sector, structure of entrepreneurial competence.*

The article is devoted to exploring the development of perspectives on the essence of entrepreneurship as a socio-economic phenomenon and the personal traits of entrepreneurs.

The aim of the article is to identify the theoretical foundations of entrepreneurial competence, outline its structure with regard to the specific features of vocational training for students of automotive transport colleges, and emphasise the integration of professional, social, and personal dimensions.

The research methods employed include categorical, definitional, and retrospective analyses of interpretations of the phenomena of entrepreneurship and entrepreneurial competence; methods of conceptualisation and systematisation to formulate narrow and broad definitions of entrepreneurial competence; as well as methods of structuring and modelling the content and structure of entrepreneurial competence for future professionals in the automotive transport sector.

As a result of analysing primary sources, broad and narrow definitions of entrepreneurial competence for professionals in the automotive transport sector have been formulated. In a broad sense, entrepreneurial competence is defined as an integrated characteristic that ensures the effective performance of a specialist in various professional roles, ranging from a leader to a strategist. In a narrow sense, it is a complex personal formation encompassing specific competences necessary for successful activities in the automotive transport sector, including business process organisation, risk management, and the implementation of innovative strategies.

The content of entrepreneurial competence is revealed through the proposed three interrelated domains of EntreComp: "Ideas and Opportunities," "Resources," and "Transformation in Action." Based on this framework, a detailed list of relevant knowledge, skills, abilities, and values essential for innovative activities in the automotive transport sector has been developed. Key knowledge areas include the fundamentals of entrepreneurship, the laws and principles governing transport systems, financial management of transport enterprises, marketing, and personnel management. Crucial traits identified include the ability to harness the creative potential of employees, effectively utilise resources, foster an atmosphere of innovative search, respond swiftly to changing market demands, pursue continuous knowledge renewal, focus on sustainable enterprise development, and maintain a results-oriented approach as the foundation of effective activity. Additionally, the importance of retaining the freedom of initiative and entrepreneurship, demonstrating independent thinking, and calculating risks while taking responsibility for decisions is highlighted.

Given the multidimensional nature of entrepreneurial competence, which integrates several diverse components, its structure is described through the professional, social, and personal dimensions. The professional dimension reflects the rational and operational component of entrepreneurial competence for future professionals in the automotive transport sector. The social dimension focuses on the ability to build harmonious relationships in the professional environment, taking ethical and societal values into account. The personal dimension represents the existential foundation of entrepreneurial competence, ensuring freedom of choice and the creative search for meaning by professionals in the automotive transport sector.

The article concludes that the entrepreneurial competence of future professionals in the automotive transport sector is a multifaceted phenomenon that requires a systemic integration and creative interpretation of economic, sociological, psychological-pedagogical, and philosophical approaches for its comprehensive understanding.

Одержано 08.09.2024.